EUROPADOMSTOLENS DOMAR

November 2025–januari 2026*

Anna Rogalska Hedlund**

Situationen för oppositionella i Ryssland och Turkiet fortsätter att generera många mål i Europadomstolen. Bland annat bedömde Europadomstolen att de repressiva åtgärderna mot kretsen kring Aleksej Navalnyj saknar motstycke i modern tid (se Anti-corruption foundation (FBK) m.fl. mot Ryssland, dom 16.12.2025).

Samtidigt brister Turkiet i att vidta åtgärder för att förhindra nya kränkningar. I en serie domar från december 2025 som rörde 2 420 turkiska medborgare som dömts för terrorism enbart på grund av innehav av en specifik mobilapplikation stämplade Europadomstolen återigen förfarandet som godtyckligt och utan stöd i lag (Bozyokuş m.fl. mot Turkiet, Karslı m.fl. mot Turkiet och Seyhan m.fl. mot Turkiet (dom 16.12.2025 i samtliga mål)). Vidare har Turkiet vägrat hörsamma domen i målet Kavala, varpå ett nytt ärende (Kavala nr 2) hänsköts till stora kammaren i december 2025.

Domstolen betonar även vikten av rättssäkerhet och förutsägbarhet när enskilda kommer i kläm på grund av brister i rättstillämpningen. Ett exempel på detta är A.R. mot Polen, rörande den rättsosäkerhet som uppstod när publiceringen av en abortdom dröjde, samt Vujović och Lipa D.O.O. mot Montenegro, där ett konkursärende återförvisades hela fyra gånger. Slutligen illustrerar Europa Way S.R.L. mot Italien konsekvenserna för enskilda när lagstiftningen ändras mitt under en pågående upphandling.

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning.

Översikten omfattar perioden november 2025–januari 2026. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2025 s. 677 ff. De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida http://hudoc.echr.coe.int. En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44.2 i konventionen, dvs. om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader, eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren. Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

** Anna Rogalska Hedlund är jur. kand. och specialiserad på fri- och rättighetsjuridik.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

1. VAINIK m.fl. MOT ESTLAND (DOM 04.11.2025)

Fråga om förbudet mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätten till skydd av privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – totalt rökförbud i fängelse

Den 1 oktober 2017 infördes ett totalt rökförbud i estniska fängelser. Europadomstolen noterade att man tidigare har prövat skyddet mot passiv rökning, men inte frågan om ett absolut rökförbud. Domstolen resonerade att rätten att fatta personliga beslut om sitt liv och sin hälsa är en central del av den personliga autonomin. För frihetsberövade, vars handlingsutrymme redan är kraftigt begränsat, får kvarvarande aspekter av denna autonomi – såsom rökning – en ökad betydelse.

Europadomstolen noterade vidare att rökförbudet inte var ett resultat av lagstiftning från parlamentet som hade föregåtts av granskning och debatt utan var ett resultat av ministerförordningar och fängelseregler. Reglerna syftade till skydd av hälsa och säkerhet på fängelset men hade inte beaktat den personliga autonomin. Även om det inte fanns någon europeisk konsensus i frågan om rökförbud i fängelser så bedömde Europadomstolen att det långtgående och absoluta förbudet i fråga överskred Estlands bedömningsmarginal och det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd av privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen. Tröskeln för en kränkning av förbudet mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen var dock inte uppnådd och Europadomstolen avvisade klagomålet i den delen.

2. SANCHEZ I PICANYOL m.fl. MOT SPANIEN (DOM 06.11.2025)

Fråga om rätten till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen), rätten till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen) och begränsning av användning av inskränkningar i rättigheter (artikel 18 i konventionen) – rättegångar mot folkvalda i Katalonien

Efter den politiska krisen i Katalonien ställdes flera katalanska ledare inför rätta. De anklagade de spanska myndigheterna för att agera politiskt och godtyckligt genom att frihetsberöva dem. Europadomstolen delade dock inte denna uppfattning, utan bedömde att myndigheternas agerande var sakligt och välmotiverat. Slutsatsen blev att inga av ledarnas rättigheter enligt konventionen hade kränkts.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

3. A.R. MOT POLEN (DOM 13.11.2025)

Fråga om rätten till skydd av privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – osäkerhet kring abortlagstiftning

Hösten 2020 meddelade den polska konstitutionsdomstolen ett avgörande som begränsade rätten till abort vid fosterskador, men domen publicerades först tre månader senare, i början av 2021. Vid tidpunkten för meddelandet av beslutet var klaganden gravid i 15:e veckan med ett foster som uppvisade genetiska avvikelser; hon genomförde senare en abort i Nederländerna. Europadomstolen fann att ingreppet i hennes rättigheter främst berodde på den rättsosäkerhet som uppstod mellan domens meddelande och dess publicering. Ingreppet ansågs inte vara förenligt med lag, dels på grund av denna osäkerhet, dels eftersom domstolens sammansättning innefattade domare som inte tillsatts i enlighet med lag. Domstolen konstaterade därför att det förelåg en kränkning av rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

4. RASMUSSEN m.fl. MOT DANMARK (DOM 25.11.2025)

Fråga om rätten till liv (artikel 2 i konventionen) och förbudet mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – överdos i fängelse

De klagande var mor, fru och barn till en intagen som avlidit efter en överdos i fängelset. Vid dödsfallet saknades 100 metadontabletter, och obduktionen visade en förgiftning orsakad av metadon, oxikodon, fentanyl och bensodiazepiner. Inhemska domstolar avslog en skadeståndstalan grundad på konventionen.

Europadomstolen bedömde att de inhemska domstolarna hade gjort en grundlig bedömning av dödsfallet. Europadomstolen beaktade att en stor mängd metadon hade försvunnit och att den intagne hade varit påverkad men också att myndigheterna hade vidtagit vissa åtgärder, bl.a. hade den intagne förflyttats till den medicinska avdelningen och instruktioner hade getts att personal skulle bedöma hans tillstånd varje timme. Europadomstolen tog även i beaktande att den intagne hade haft olika otillåtna droger i kroppen, att det inte var första gången den intagne tagit otillåtna drogen på anstalten, att han inte visade tecken på självskadebeteende utan måste ha överdoserat av misstag och att han inte hade samarbetat med myndigheterna eftersom han nekat till att han hade tagit droger och eftersom han inte ville göra medicinska kontroller. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen att det inte förelåg någon kränkning av rätten till liv enligt artikel 2 eller förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

5. VUJOVIĆ OCH LIPA D.O.O. MOT MONTENEGRO (DOM 27.11.2025)

Fråga om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och rätten till skydd av egendom (artikel 1 första tilläggsprotokollet till konventionen) – återförvisning fyra gånger i samma fråga

Klagandens företag försattes i konkurs 2013. Avsaknaden av möjlighet till domstolsprövning ledde till att Europadomstolen fällde staten 2018. Efter domen återöppnades ärendet, men den nationella domstolen fastställde återigen konkursbeslutet. Klaganden överklagade till konstitutionsdomstolen, som återförvisade målet med direktiv om lagtillämpningen. Trots detta vidhöll underinstansen sitt beslut, vilket ledde till att processen upprepades totalt fyra gånger mellan 2020 och 2022, innan konkursbeslutet slutligen upphävdes.

Europadomstolen konstaterade att den orimliga tidsutdräkten berodde på myndigheternas agerande. Underinstansernas ohörsamhet gentemot konstitutionsdomstolens avgöranden ansågs lägga en orimlig börda på klaganden. Europadomstolen fastslog därför kränkningar av såväl rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen som rätten till skydd av egendom enligt artikel 1 första tilläggsprotokollet till konventionen.

6. EUROPA WAY S.R.L. MOT ITALIEN (DOM 27.11.2025)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – brister i regelverk vid tilldelning av tillstånd för TV-sändningar

Klaganden, ett tv-bolag, hade deltagit i en upphandling om sändningstillstånd som avbröts till följd av ändrad lagstiftning. Trots att EU-domstolen i ett förhandsavgörande kritiserade förfarandet, avvisades klagandens anbud. Europadomstolen konstaterade att hanteringen inte var förenlig med gällande rätt, såsom den uttolkats av bland annat EU-domstolen. Vidare slog domstolen fast att den nationella lagstiftningen brast i förutsägbarhet. Mot bakgrund av att det saknades ett tydligt och förutsägbart regelverk fastställde Europadomstolen att det förelåg en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

7. ORTEGA ORTEGA MOT SPANIEN (DOM 04.12.2025)

Fråga om rätten till skydd av privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbudet mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – uppsagd efter vinst i lönediskrimineringsmål

Klaganden hade vunnit ett mål om lönediskriminering mot sin arbetsgivare, som därefter sade upp henne. Som grund för uppsägningen anfördes att hon brutit mot sin tystnadsplikt genom att röja personuppgifter under diskrimineringsprocessen. Klaganden väckte talan och gjorde gällande att uppsägningen utgjorde en repressalie. De nationella domstolarna delade dock arbetsgivarens bedömning och fann att överträdelsen av tystnadsplikten utgjorde giltig grund för uppsägning.

Europadomstolen bedömde att den inhemska domstolens motivering var otillräcklig. Europadomstolen konstaterade att uppsägningen undergrävde klagandens skydd mot diskriminering – en aspekt som de nationella instanserna förbisett. Vidare hade domstolen inte fäst tillräcklig vikt vid de omständigheter som talade för att uppsägningen var en direkt repressalie. Europadomstolen fastställde därför en kränkning av diskrimineringsförbudet i artikel 14, läst i förening med rätten till privat- och familjeliv i artikel 8.

8. VĂSCĂUȚANU MOT RUMÄNIEN (DOM 04.12.2025)

Fråga om uttömmande av inhemska rättsmedel (artikel 35 i konventionen) – nytt rättsmedel för förhållandena i fängelse

Sedan april 2023 hade Rumänien inrättat ett preventivt rättsmedel för att åtgärda förhållanden i fängelse som kan strida mot förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen. Det fanns även en möjlighet att begära skadestånd i efterhand. Klaganden hade inte uttömt dessa rättsmedel och målet avvisades därför.

9. H.H. MOT FINLAND (DOM 09.12.2025)

Fråga om rätten till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) och rätten till skydd av privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – ingen domstolsprövning av tvångsvård

Klaganden var under flera år föremål för återkommande tvångsvård och tvångsmedicinering. Under 2020 avslog en finsk förvaltningsdomstol hennes överklaganden och nekade begäran om muntlig förhandling med hänvisning till att en sådan hållits 2018 samt att förfarandet som huvudregel var skriftligt. Domsto-

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

len prövade inte heller hennes begäran om att upphäva tvångsmedicineringen. En nationell tingsrätt fann senare att avsaknaden av överklagandemöjlighet gällande medicineringen utgjorde en kränkning av artiklarna 8 och 13 i konventionen, och tillerkände henne 5 000 euro i skadestånd.

Europadomstolen bedömde att hennes talan i fråga om tvångsmedicineringen redan var gottgjord och avvisade den delen av talan. Däremot bedömde Europadomstolen att avsaknaden av en muntlig förhandling med hänvisning till att en muntlig förhandling hade hållits två år tidigare undergrävde hennes rätt till en effektiv rättslig prövning av tvångsvården i strid med artikel 5.4 i konventionen.

Se även *B.M. mot Spanien* (dom 06.11.2025) där underlåtenheten att utreda behovet av juridiskt ombud för en person som tvångsvårdats ansågs utgöra en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5 i konventionen.

10. TSAAVA m.fl. MOT GEORGIEN (DOM 11.12.2025, STOR KAMMARE)

Fråga om förbudet mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen), föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen) och skyldigheten att tillhandahålla material (artikel 38 i konventionen) – övervåld vid protester utanför parlamentet

Målet rörde 26 georgier som alla, med undantag för en som stod vid sidan av, antingen deltog i protesterna eller var journalister som rapporterade om protester utanför det georgiska parlamentet 2019. Protesterna hade utlösts av att en framstående ledamot av ryska duman höll ett anförande i det georgiska parlamentet i samband med en kyrklig sammankomst. Omkring 12 000 personer hade deltagit i protesterna och 5 000 poliser var närvarande. Mer än 200 personer skadades varav omkring 80 var poliser och 40 journalister. Runt 800 gummikulor användes av polisen i mellan tre och fyra timmar.

Europadomstolens stora kammare konstaterade att den inhemska utredningen, trots att den pågått i mer än fem år, inte hade lett till någon grundlig analys av händelserna. Även om det kan ha funnits skäl att skingra folkmassan var stora kammaren särskilt kritisk till att gummikulor användes som en generell metod för att skingra folkmassor utan att först beordra folkmassan att skingra sig eller klart och tydligt varna folkmassan att gummikulor kommer att användas. Ingreppet medförde också att journalister på ett omotiverat och oproportionerligt sätt hindrades från att rapportera om händelserna säkert och fritt. Till skillnad från kammarens tidigare avgörande tog stora kammaren ställning till både de materiella och processuella aspekterna av klagomålet och fastställde kränkningar av förbudet mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3, yttrandefriheten enligt artikel 10 och föreningsfriheten enligt

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

artikel 11 i konventionen. Däremot fann domstolen inte att staten brustit i sin skyldighet att samarbeta enligt artikel 38.

11. NEJJAR MOT SCHWEIZ (DOM 11.12.2025)

Fråga om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – överklagande av strafföreläggande ansågs automatiskt återkallat

En åklagare fann klaganden skyldig till brott mot den schweiziska utlännings- och integrationslagen för att ha hanterat stöldgods och för att ha gett husrum åt två illegala migranter i sitt hem. Hon ålades ett strafföreläggande på 30 schweiziska francs i 100 dagar. Klaganden överklagade. Ett par dagar senare skickades akten till klaganden tillsammans med en kallelse att inrätta sig personligen hos polisen kl. 9 knappt ett år senare, vilket klaganden inte gjorde. Som en följd ansågs klaganden ha återkallat sitt överklagande och boten blev slutlig och verkställbar.

Europadomstolen uttalade att summariska strafföreläggande inte är oförenliga med rätten till domstolsprövning i sig. Domstolen var dock kritisk till att man i förevarande fall gjort en juridisk fiktion genom att betrakta utevaro från ett möte som ett återkallande av ett överklagande. Eftersom denna fiktion var en obestridbar presumtion, trots att det stod tydligt att klaganden önskade vidhålla sitt överklagande, utgjorde den ett oproportionerligt ingrepp i rätten till domstolsprövning i strid med rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

12. FLIEGENSCHNEE m.fl. MOT ÖSTERRIKE (DOM 11.12.2025)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – förbud mot handel med fossila bränslen

Europadomstolen avvisade ett klagomål mot Österrike rörande kravet på ett förbud mot handel med fossila bränslen. Beträffande de enskilda klagandena fann domstolen att de saknade talerätt i enlighet med Europadomstolens praxis i avgörandet *Verein KlimaSeniorinnen m.fl. mot Schweiz (2024)*, som kräver att individer visar en särskild och hög grad av utsatthet för att anses ha status som offer.

Vad gäller den klagande föreningen fann domstolen det inte nödvändigt att pröva dess talerätt. Europadomstolen slog fast att rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 inte garanterar en rätt till specifika politiska åtgärder, såsom

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

ett totalförbud mot fossilhandel. Klagomålet bedömdes därför vara uppenbart ogrundat och avvisades.

13. DANILEȚ MOT RUMÄNIEN (DOM 15.12.2025, STOR KAMMARE)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen – domares Facebook-kommentarer om juridiska reformer och andra samhällsfrågor

Klaganden, en domare och profil i samhällsdebatten med 50 000 följare på Facebook, ålades en disciplinär påföljd i form av löneminskning efter två inlägg på plattformen. I det första inlägget kritiserade han politiskt inflytande över rättsväsendet och polisen – något nationella instanser fann stred mot domares skyldighet till återhållsamhet. Det andra inlägget rörde ett lagförslag och ansågs ha ett oanständigt språkbruk.

Europadomstolens stora kammares majoritet fastställde, i likhet med kammarens tidigare avgörande, att påföljden utgjorde en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10. Stora kammaren betonade att när demokratin och rättsstaten är allvarligt hotade har domare en rätt att tala ut i frågor av allmänt intresse och den typen av uttalanden har generellt ett högt skydd. Stora kammaren fann att inläggen inte hade rubbat balansen mellan samhällsengagemang och kravet på opartiskhet. Eftersom myndigheterna inte hade lyckats visa att uttalandena hade skadat förtroendet för rättsväsendet, saknades relevanta och tillräckliga skäl för att begränsa hans yttrandefrihet.

14. GONDERT MOT TYSKLAND (DOM 16.12.2025)

Fråga om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – högsta instans måste ge en motivering om den nekar att hänskjuta målet till EU-domstolen

Klaganden gjorde gällande att hans pensionsvillkor var sämre än hans yngre kollegors, vilket han menade utgjorde åldersdiskriminering. Efter att ha vunnit i första instans förlorade han i överinstansen och nekades senare prövningstillstånd i högsta instans, som även avslog hans begäran om att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

Europadomstolen erinrade om de så kallade CILFIT-kriterierna, som fastställer när en nationell sista instans är skyldig att begära förhandsavgörande. En sådan begäran kan endast underlåtas om frågan är irrelevant, om EU-domstolen redan klargjort rättsläget (*acte éclairé*) eller om tolkningen är uppenbar (*acte clair*). Europadomstolen betonade att högsta instans måste motivera sitt avslag

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

genom att ange vilket kriterium som tillämpats. Denna motiveringsskyldighet fungerar som en garanti mot godtycke och bekräftar för parterna att deras argument beaktats. Eftersom den nationella domstolen endast upprepat kriterierna utan att ange vilket av dem som var avgörande, fastställde Europadomstolen en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

Jfr dock *De Simone mot Tyskland* (dom 16.12.2025) där ingen kränkning förelåg eftersom klaganden inte uttryckligen begärt ett förhandsavgörande, vilket begränsade domstolens motiveringsskyldighet.

15. Z m.fl. MOT FINLAND (DOM 16.12.2025)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – återlämnade av barn till Ryssland trots beviljad asyl

Målet rörde en far och hans två minderåriga barn, födda 2011 och 2013, som lämnat Ryssland utan moderns samtycke och beviljats asyl i Finland på grund av faderns politiska ställningstaganden. De finska underinstanserna avslog ett återförande med hänvisning till barnens skolgång i rysk militärskola och risken för psykisk skada. Högsta domstolen i Finland gjorde dock en annan bedömning och fann det inte visat att ett återvändande skulle strida mot mänsklig värdighet eller orsaka allvarlig skada. Domstolen beaktade barnens ovilja att återvända, men bedömde att de saknade tillräcklig mognad för att överblicka de långsiktiga konsekvenserna av att skiljas från sin mor. Intresset av att upprätthålla Haagkonventionens principer mot barnbortföranden ansågs därmed väga tyngre än faderns intresse av kontakt.

Europadomstolen konstaterade att både Haagkonventionen och Europakonventionen syftar till att tillvarata barnets bästa, där huvudregeln är att olagligt bortförda barn ska återföras. Domstolen fann att den nationella prövningen varit grundlig och välunderbyggd. Med hänsyn till statens vida bedömningsmarginal bedömdes myndigheterna ha fullgjort sin utredningsskyldighet. Ingen kränkning av rätten till skydd av privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen förelåg, men domstolen förordnade att återföreningen inte fick verkställas förrän domen blivit slutgiltig.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

16. ANTI-CORRUPTION FOUNDATION (FBK) m.fl. MOT RYSSLAND (DOM 16.12.2025)

Fråga om rätten till skydd av privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen), föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen), begränsning av användning av inskränkningar i rättigheter (artikel 18 i konventionen) och rätten till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – åtgärder mot personer kopplade till Navalnyj

Målet rörde en serie systematiska och samordnade åtgärder riktade mot 138 organisationer och individer, samt deras familjemedlemmar, med koppling till den demokratiska oppositionen kring Aleksej Navalnyj. De repressiva åtgärderna innefattade masshusrannsakningar, beslag av egendom, frysta banktillgångar samt stämpling som ”utländska agenter” och ”extremister”.

Europadomstolen fann att insatserna utgjorde ett försök, i en aldrig tidigare skådad omfattning, att eliminera det organiserade demokratiska motståndet. Domstolen konstaterade att de officiella motiveringarna – att bekämpa penningtvätt och extremism – saknade stöd i bevisning och endast tjänade som en förevändning för politisk förföljelse. Europadomstolen fastställde därför kränkningar av rätten till skydd av privat- och familjeliv enligt artikel 8, yttrandefriheten enligt artikel 10, föreningsfriheten enligt artikel 11, begränsning av användning av inskränkningar i rättigheter enligt artikel 18 och rätten till skydd av egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

17. BOZYOKUŞ m.fl. MOT TURKIET (DOM 16.12.2025), KARSLI MOT TURKIET (DOM 16.12.2025) OCH SEYHAN m.fl. MOT TURKIET (DOM 16.12.2025)

Fråga om rätten att inte straffas utan lag (artikel 7 i konventionen) – applikation i mobil inte tillräckligt för medlemskap i terrororganisation

Målen rörde 2 420 turkiska medborgare som efter statskuppsförsöket 2016 åtalades för medlemskap i en väpnad terrororganisation. Den avgörande bevisningen mot dem var att de hade använt en kommunikationsapplikation kallad *ByLock*. I en kommitté om tre domare bedömde Europadomstolen att förfarandet varit godtyckligt på samma sätt som den gjort i de tidigare avgörandena *Yüksel Yalçınkaya mot Turkiet* (dom 26.09.2023, stor kammare) och *Demirhan m.fl. mot Turkiet* (dom 22.07.2025) och fastställde således kränkningar av rätten att inte straffas utan stöd i lag enligt artikel 7 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

18. FINANZIARIA D'INVESTIMENTO FININVEST S.P.A. OCH BERLUSCONI MOT ITALIEN (DOM 08.01.2026)

Fråga om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och rätten till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – ny dom förenlig med res judicata och oskuldspresumtion

Ett italienskt bolag, med Silvio Berlusconi som styrelseordförande, vann en rättsprocess i början på 1990-talet. Senare framkom uppgifter om att en av domarna i målet hade mutats. Trots att brottet hunnit preskriberas avseende Berlusconi personligen, dömdes andra inblandade för mutbrott. I en efterföljande civilrättslig process förpliktades bolaget att betala 750 miljoner euro i skadestånd till följd av mutbrottet.

Europadomstolen fann att skadeståndsprocessen inte stred mot principen om *res judicata*, då det förelåg tvingande skäl att korrigera en rättskipning som påverkats av korruption. Domstolen bedömde att processen var välmotiverad och förenlig med rätten till en rättvis rättegång och rätten till skydd av egendom enligt artikel 6 i konventionen respektive artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen. Däremot konstaterades en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 avseende rättegångskostnaderna, då kassationsdomstolen hade brustit i sin motiveringsskyldighet kring fördelningen av dessa.

Den omständigheten att Berlusconis ansvar för mutbrott prövades inom ramen för den civilrättsliga processen utgjorde ingen kränkning av rätten att betraktas som oskyldig enligt artikel 6.2 i konventionen eftersom domstolen var noga med att, vid flera tillfällen, påtala att den inte prövade hans straffrättsliga skuld utan endast det skadeståndsrättsliga ansvaret.

19. SIC – SOCIEDADE INDEPENDENTE DE COMUNICAÇÃO S.A MOT PORTUGAL (NO. 2) (DOM 13.01.2026)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – inte rätt att använda film på privatpersoner utan samtycke

Klaganden var ett TV-bolag som ålagts att betala skadestånd. Under en stå-uppföreställning hade publiken filmats, något som publiken blivit informerad om innan föreställningen började. En sekvens som visade en hätsk ordväxling mellan artisten och två privatpersoner – som tagit anstöt av ett skämt och lämnat lokalen – visades senare i en tv-dokumentär om stå-uppartisten. Inhemska domstolar tillerkände de två privatpersonerna 40 000 euro i skadestånd för att deras bilder och röster hade visats i TV utan deras samtycke och bolaget ålades att avlägsna materialet från samtliga plattformar, inklusive YouTube.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Europadomstolen fann att personerna i publiken var två privatpersoner som inte var kända för allmänheten. Trots informationen om att filmning pågick, ansågs de inte ha lämnat ett uttryckligt och otvetydigt samtycke till att bilderna spreds i efterhand i TV. Domstolen fann att publiceringen var kompromette-rande och kunde skada deras anseende, både privat och professionellt. Då det saknades ett allmänintresse av att sprida just denna sekvens, fann Europadom-stolen att sanktionerna rymdes inom statens vida bedömningsmarginal. Det förelåg därför ingen kränkning av yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

20. Z MOT ISLAND (DOM 13.01.2026)

Fråga om förbudet mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventio-nen) – brister i utredningar om sexuella övergrepp

Klaganden hade blivit sexuellt antastad på en festival när hon var 16 år. Den isländska samtyckeslagstiftningen bedömdes av Europadomstolen utgöra ett till-räckligt rättsligt ramverk för att skydda brottsoffer, men domstolen fann brister i den specifika tillämpningen. Trots en i övrigt grundlig polisutredning hade myndigheterna underlåtit att utreda frågan om samtycke på ett tillfredsställ-lande sätt. Särskilt noterades att gärningsmannen medgett sexuell kontakt utan att kunna visa att samtycke förelåg. Utredningen borde därför ha fokuserat på uppsåtsfrågan och huruvida gärningsmannen haft rimlig anledning att anta att samtycke givits. Mot den bakgrunden fann Europadomstolen en kränkning av rätten till skydd av privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen. Däremot ansåg Europadomstolen att det inte förelåg strukturella brister som föranledde diskriminerande effekt i det isländska systemet. Det förelåg därför ingen kränk-ning av förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen.

Se även *R.E. m.fl. mot Island* (dom 13.01.2026) där ingen kränkning konstaterades trots viss fördröjning i förhören, samt *J.S. mot Slovakien* (dom 21.01.2026), där bristerna i analysen av våld i nära relationer var så pass all-varliga att de utgjorde en kränkning av förbudet mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3.

21. BILIŃSKI MOT POLEN (DOM 15.01.2026)

Fråga om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – rätt till domstolsprövning av omplacering av domare inom samma domstol

Klaganden var en domare som mot sin vilja hade omplacerats till en annan avdelning inom samma domstol. Europadomstolen bedömde att hans rätt till

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

domstolsprövning hade kränkts, då hans överklagande avslogs utan motivering av landets nationella råd för rättsväsendet.

Europadomstolen erinrade om att rådet inte var att betrakta som en oberoende domstol. Vidare noterades att den omplacerade domaren tidigare fått politisk kritik för sina avgöranden i känsliga mål, samt att omplaceringen beordrats av en domare som tjänstgjort hos den dåvarande justitieministern och därefter utnämnts till president för den aktuella domstolen. Mot denna bakgrund betonade Europadomstolen vikten av skydd mot godtyckliga omplaceringar och behovet av oberoende överprövningar, vilket inte hade tillhandahållits i det aktuella fallet. Europadomstolen fastställde därför en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

Jfr *Ilievska och Zdraveva mot Nordmakedonien* (dom 13.11.2025) och *Ribarev mot Nordmakedonien* (dom 13.11.2025) där Europadomstolen fastställde en kränkning av rätten till domstolsprövning vid uppsägning av domare.

Se även *Constantinou m.fl. mot Cypern* (dom 13.11.2025) där Europadomstolen inte ansåg att det förelåg någon kränkning gentemot 450 cypriotiska offentligt anställda som fick sänkta löner och pensioner på grund av den dåvarande finansiella krisen.

22. MAGHERINI m.fl. MOT ITALIEN (DOM 15.01.2026)

Fråga om rätten till liv (artikel 2 i konventionen) – man avliden efter polisens fasthållande i bukläge

Europadomstolen fann att polisen hade använt övervåld genom att hålla fast en man i bukläge med handfängsel i 20 minuter, trots att han blivit okontaktbar. Europadomstolen konstaterade brister i såväl den efterföljande utredningen som i polisens utbildning och de tillämpade teknikerna. Europadomstolen fastställde därför en kränkning av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

Se även *Intranuovo mot Italien* (dom 11.12.2025) där Europadomstolen fann att den efterföljande utredningen av en soldats död i en barack var så bristfällig att det rörde sig om en kränkning av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

23. KAYA MOT BELGIEN (DOM 22.01.2026)

Fråga om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och rätten att betraktas som oskyldig (artikel 6.2 i konventionen) – nedsättande uttalanden av åklagare m.m.

Klaganden dömdes för socialförsäkringsbedrägeri till fyra månaders fängelse och böter. Under processens gång gjorde åklagaren uttalanden i media där

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

han beskrev klaganden som ”en bedragare som kunde alla knep i branschen”. När målet, efter att ha återförvisats en gång, nådde kassationsdomstolen för en andra gång satt samma domare i sammansättningen som tidigare hade dömt i målet i första instans.

Europadomstolen bedömde att den omständigheten att samma domare dömde i första instans och senare i kassationsdomstolen gav objektiva skäl att tvivla på domarens opartiskhet, och därmed även på kassationsdomstolens opartiskhet. Vidare ansågs åklagarens formuleringar i media ha uppmuntrat allmänheten att tro att klaganden var skyldig, trots att domstolsprocessen fortfarande pågick. Europadomstolen fastställde därför kränkningar av rätten till en rättvis rättegång och rätten att betraktas som oskyldig enligt artikel 6.1 och 6.2 i konventionen.

Jfr dock *Vovk mot Ukraina* (dom 29.01.2026) som avvisades för att inhemska rättsmedel inte hade uttömts beträffande påståenden om att den ukrainska antikorruptionsbyråns utredning av domare hade smutskastat de misstänkta.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16